

Poznać, aby iść śladem nauki, sposobu życia (por. 2 Tm 3,10)

Symposium o św. Pawle. Tarnów, 13-14 listopada 2008 r.

Papież Benedykt XVI w dniu 28 czerwca 2008 roku w rzymskiej Bazylice św. Pawła za Murami oficjalnie zainaugurował obchody Roku św. Pawła w całym Kościele. Ojciec Święty stawiając w centrum tego jubileuszowego wydarzenia tak postać Apostoła Narodów, jak i jego nauczanie zachęcił wszystkich wiernych do refleksji nad bogactwem Pawłowego dziedzictwa, odważnego świadka Ewangelii Chrystusa. Jedną z takich inicjatyw było sympozjum poświęcone osobie i myśli św. Pawła, jakie odbyło się w dniach 13-14 listopada 2008 roku na Wydziale Teologicznym Sekcja w Tarnowie. Głównym organizatorem była katedra egzegezy Nowego Testamentu przy tym Wydziale. Sympozjum odbyło się w auli Wyższego seminarium Duchownego w Tarnowie. W czasie pięciu przewidzianych sesji naukowych referaty wygłosili zaproszeni goście oraz tarnowscy wykładowcy. Ustalony program był realizowany w ciągu dwóch dni.

Sympozjum otworzył dziekan WTST PAT ks. dr hab. Antoni Żurek. Witając uczestników przypomniał, że w centrum refleksji uczestników sympozjum jest osoba i myśl św. Pawła: wzoru teologa, bo poznaje i głosi naukę nie swoją, lecz Jezusa Chrystusa. O zgodne z przyjętym programem realizowanie wystąpień w czasie przedpołudniowej sesji pierwszego dnia dbał ks. prof. dr hab. Antoni Paciorek (KUL), przewodniczący tej części sympozjum.

Jako pierwszy z wykładem wprowadzającym wystąpił ks. dr hab. Michał Bednarz (WTST PAT). Ks. profesor stwierdzając, że Paweł był wyzwaniem dla chrześcijan i pozostał nim nadal, przypomniał, że ten najbardziej znany spośród uczniów Chrystusa pozostawił po sobie świadectwo niewyobrażalnej dla nas aktywności misyjnej, a także ogromną spuściznę literacką. Prelegent zwrócił uwagę, że ciągle zainteresowanie Pawłem jako teologiem wpływa z faktu, że całe nauczanie Apostoła było skoncentrowane na tajemnicy Chrystusa. Ks. Profesor pokrótce wprowadził w tematykę sympozjum.

Jako pierwszy z zaproszonych gości wstąpił z wykładem „Pawłowa Ewangelia o Jezusie-Panu – odejściem od Ewangelii?” ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk (KUL). Prelegent wychodząc od prowokującego pytania „Kto założył Kościół – Jezus czy Paweł?” zarysował skrajne postawy uczonych, którzy pokazują rzekomą przepaść między Jezusem a Pawłem, a pytając o źródła chrześcijaństwa konfrontują osobę Jezusa z Nazaretu z osobą Pawła-filozofa. Ks. profesor, wbrew tym skrajnym tendencjom, wykazał, że Paweł doskonale znał tak życie, jak i nauczanie Jezusa z Nazaretu, które przekazywał, przywoływał w argumentacji, kontynuował oraz aktualizował w zależności od adresatów. W ocenie prelegenta Paweł odkrył w nauczaniu oraz w śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa uniwersalne wydarzenie i przesłanie dla każdego człowieka. Apostoł Paweł akcentował wydarzenie krzyża i zmartwychwstania, bo one potwierdzają nauczanie Jezusa. Paweł, zdaniem ks. profesora, pozostał wierny Chrystusowi, bo wiedział, że to, co zbawia całego człowieka nie jest filozofią czy wiedzą, lecz dokonuje się poprzez krzyż i zmartwychwstanie Jezusa.

Kolejny wykład na temat: „Św. Paweł w apokryfach” wygłosił ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (PWT Warszawa). Wybitny znawca apokryfów, przypomniał najpierw słucha-

czom, że pisma te są bardzo ważnym elementem dla tradycji chrześcijańskiej, chociaż trzeba pamiętać, że nie są one tekstami źródłowymi o Chrystusie. Apokryfy są tworem ciekawości ludzkiej na temat Pisma Świętego. Następnie prelegent mówił na temat apokryfów związanych ze św. Pawłem. Zwrócił uwagę zwłaszcza na dwa: *Dzieje Tekli* i *Dzieje św. Pawła* (ok. II w po. Chr.). Oba znacząco wpłynęły na tradycję chrześcijańską. Ks. profesor zauważył, że apokryfy związane z osobą św. Pawła pokazują recepcję teologii u ówczesnych ludzi, oraz świadczą jak był widziany Paweł w tamtej epoce.

Następnie z odczytem na temat: „Paweł Apostoł wzorem ucznia Chrystusa. Studium teologiczne Chryzostomowej parenezy ostatniej homilii na List do Rzymian” wystąpił ks. dr hab. Arkadiusz Baron (PAT). Analizując tylko jedną z homilii św. Jana Chryzostoma przekonywał, że św. Paweł był dla Złotoustego wzorem ucznia Chrystusa i apostoła. Jan Chryzostom, jako jedyny spośród Ojców Kościoła wyjaśniał i komentował wszystkie listy św. Pawła, które stanowiły źródło dla jego homiletycznej działalności.

Przedpołudniową sesję zwieńczyło wystąpienie ks. dr Mirosława Łanoszki (WTST PAT), który w formie komunikatu przedstawił diskutowane przez biblistów zagadnienie: „Źródła etycznego nauczania Pawła Apostoła” Prelegent wskazał na bogactwo elementów ówczesnego środowiska religijnego i kulturowego, które w różny sposób mogły być wykorzystywane przez Pawła w jego etycznym nauczaniu. Jednak podstawowym i centralnym wydarzeniem dla Apostoła było osobiste doświadczenie zmartwychwstałego Jezusa.

Sesji popołudniowej przewodniczył ks. prof. dr hab. Henryk Szmulewicz (PAT), a referat otwierający tę część „Znaczenie śmierci Jezusa w teologii Pawłowej” wygłosił ks. prof. dr hab. Antoni Paciorek (KUL). Przedstawił on św. Pawła jako tego, który dogłębnie przemyślał sens i znaczenie Chrystusowej śmierci na krzyżu. Prelegent ukazując szeroki kontekst znaczenia „śmierci za kogoś” zarówno w Starym Testamencie, jak i w kulturze hellenistycznej przypomniał nauczanie w tej kwestii św. Pawła. Chrystus umarł za nas gdyśmy byli jeszcze grzesznikami. Ostrza wszystkich grzechów świata kierują się przeciwko Jezusowi, a Jego odkupieńcza śmierć jest dziełem eschatologicznym, ostatecznym przyjęciem wszelkiego zła – kontynuował prelegent. W wykładzie podkreślono, że Paweł głosząc śmierć Jezusa czyni to zawsze w łączności z Jego zmartwychwstaniem.

Następnie głos zabrał ks. dr Piotr Łabuda (WTST PAT), który wygłosił referat „Paweł prawdziwy Izraelita” Prelegent kreśląc szeroki kontekst kulturowy i społeczny czasów Pawła odpowiadał na pytanie „kim był Paweł?” Osoba Apostoła Narodów została ukazana jako postać prawdziwego Izraelity, który swój umysł i serce kształtował zarówno w tyglu kultury hellenistycznej, jak i pod wpływem tradycji faryzejsko-rabinistycznej. Wykładowca przedstawiając najważniejsze wydarzenia z życia i działalności Pawła zasygnalizował związane z nimi liczne trudności w przyjmowanych przez poszczególnych biblistów rozwiązaniach.

Część biblijna popołudniowej sesji zakończyła się komunikatem „Obraz Pawła Apostoła w Dziejach Apostolskich i jego listach” przedstawionym przez ks. dra Roberta Głuchowskiego (WTST PAT). Jak zaznaczył prelegent, przedstawiona w Dziejach Apostolskich osoba Pawła różni się zdecydowanie od jego obrazu, jaki się wyłania z listów Apostoła Narodów. Zaprezentowane w komunikacie zarówno ewidentne, jak i bardziej subtelne różnice w ukazaniu obrazu Pawła nie przedstawiają jednak, jakby się to mogło wydawać, dwóch różnych postaci. Prelegent stwierdził, że uwzględniając specyfikę tak Dziejów Apostolskich, jak i przesłanie listów Pawła Apostoła okazuje się, że mamy do czynienia z wielowymiarowym obrazem tej samej osoby, ukazanym w różnych kontekstach.

Sesję tę zakończyła krótka prelekcja pt.: „Święty Paweł w sztuce – na podstawie zbiorów Muzeum Diecezjalnego w Tarnowie”, którą w sprawie medialnej wygłosił dyrektor Muzeum Diecezjalnego ks. mgr Tadeusz Bukowski. Prelegent zabrał wszystkich uczestników w wizualną podróż szlakami ikonografii Pawłowej zaczynając od Bazyliki św. Pawła za murami w Rzymie, poprzez Muzeum Watykańskie, a kończąc na zabytkach zgromadzonych w tarnowskim Muzeum Diecezjalnym, które zawierają sceny z Pawłem apostołem.

Dzień drugi sympozjum składał się z dwóch przedpołudniowych sesji, którym przewodniczył ks. prof. dr hab. Tadeusz Brzegowy (PAT). Na wstępie zaprezentował on uczestnikom sympozjum i opatrzył fachowym komentarzem długo oczekiwane dzieło polskiej bibli-

styki, a mianowicie, Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w najnowszym przekładzie z języków oryginalnych z komentarzem, wydane przez wydawnictwo „Świętego Pawła”

Obrady otworzył wykład ks. prof. dra hab. Jana Łacha (UKSW) na temat: „Bracia, dla wolności Chrystus nas wyzwolił (Ga 5,1)” Ks. profesor precyzyjnie przedstawił zakres znaczeniowy pojęcia „wolności” w Pawłowych listach, a zwłaszcza w kontekście teologii Apostoła z Listu do Galatów. Prelegent podkreślił, że prawdziwą wolność otrzymujemy dzięki Chrystusowi i jest ona miłością, która może być odwzajemniona tylko przez miłość. Programem działania Pawła było przesłanie, że Chrystus nas wyswobodził, abyśmy byli wolni. Ks. profesor konkludując swoje wystąpienie zachęcił wszystkich, abyśmy na wzór Ojca Świętego Jana Pawła II traktowali wolność jako dar, który trzeba zdobywać i nieustannie o niego walczyć.

Kolejny temat „Pawłowe doświadczenie Chrystusa pod Damaszkiem i jego wpływ na głoszoną Ewangelię wolności od żydowskiego Prawa” podjął w swoim wystąpieniu ks. prof. dr hab. Waldemar Rakocy (KUL). Ks. Profesor mówiąc o doniosłości spotkania Pawła z zmarłym Jezusem, które ukształtowało jego myśl, jak i świadomość misjonarską, podjął zagadnienie usprawiedliwienia Żydów i pogan w nauczaniu Pawła. Prelegent przedstawił sytuację Żydów i pogan, którzy w takim samym stopniu potrzebują zbawienia, na dwóch poziomach. Na pierwszym poziomie Żydzi jako naród posiadający Prawo są „bliżej o krok” od Boga, ale wówczas, kiedy zachowując Prawo nie uważają się za lepszych od pogan, lecz mając większą świadomość własnej grzeszności poszukują rozwiązania tej sytuacji poza Prawem zwracając się do Boga. Na drugim poziomie, zgodnie z nauką Pawła, kiedy analizuje się jednostkę, tak grzeszący Żyd, jak i poganin – „wszyscy zgrzeszyli” (por. Rz 5,12) – nie jest w stanie sam się usprawiedliwić i musi odwołać się do Zbawiciela-Chrystusa.

W ostatnim wystąpieniu ks. dr hab. Janusz Królikowski przedstawił temat „Usprawiedliwienie jako wewnętrzna wymiennosc łaski i prawa w tradycji katolickiej” Prelegent rozpoczął swój wykład od zdefiniowania „usprawiedliwienia” jako przejścia ze stanu grzechu do stanu łaski, czyli nawiązanie żywej relacji człowieka z Bogiem. Rzeczywistość usprawiedliwienia dotyczy każdego człowieka, który chce osiągnąć ten stan i wytrwać w nim. Usprawiedliwienie obejmuje też szeroko rozumiane prawo. Prawo ma jednak sens wtedy, jeśli pierwotnie jest związane z osobą Jezusa. Według prelegenta Paweł przeszedł ewolucję w rozumieniu prawa, by ostatecznie uznać, że podstawowym prawem jest prawo miłości, które jest darem Boga. Prelegent w zakończeniu podał praktyczne wskazówki teologiczne implikowane przez poruszane zagadnienie. Podstawowa prawda to ta, że zbawienie pochodzi od Jezusa, natomiast prawo wpisuje się w porządek zbawienia, ale go nie daje. Chodzi zatem o takie promulgowanie prawa, by człowiek poczuł się pewniej w realizowaniu swojej drogi do zbawienia.

Wygłoszone referaty spotykały się z żywą reakcją słuchaczy, która nie tylko ograniczała się do aplauzu, ale rodziła potrzebę szerszej dyskusji naukowej. Stawiane pytania generowały kolejne interesujące problemy, które mogą być dobrą inspiracją do dalszych naukowych refleksji. Podejmowana w czasie sympozjum tematyka była na tyle obszerna i bogata w treści, że same ramy czasowe nie pozwalały na całościowe przedstawienie przygotowanych przez prelegentów zagadnień, dlatego tym cenniejsza jest inicjatywa opublikowania kompletnych materiałów, które mogą służyć indywidualnym studiom. Sympozjum zakończyło wystąpienie dziekana WTST PAT ks. dra hab. Antoniego Żurka, który w imieniu lokalnego środowiska akademickiego wyraził uznanie i wdzięczność wszystkim prelegentom oraz osobom i instytucjom zaangażowanym w to przedsięwzięcie.

Ks. Mirosław Łanoszka